

QUANTITATIVE METHODS FOR THE EVALUATION OF CANCER SCREENING

DUFFY, S. W., HILL, C., ESTEVE, J. (Eds.)

Arnold, a member of the Hodder Headline Group, London 2001

161 s., 30 obr., 34 tab., ISBN 0-340-74125-2, cena 40,- GBP

Text této knihy vznikl z konference organizované francouzským INSERM v r. 1997 sestává ze 14 kapitol s touto tematikou: stručná historie metod hodnocení screeningu zhoubných nádorů, důležité vlivy na účinnost a náklady při hodnocení screeningu, kontaminace a nevyhovění screeningovým trialům, zjednodušený projekt a analýza screeningu bez randomizované kontrolní skupiny, Markovovy řetězcové modely progresu nádorů prsu a jejich zachyt screeningem, diagnostikované metastázy jako klíč k porozumění přirozené historii nádorů prsu, použití modelu nemoc-smrt pro předpověď účinků různých intervalů screeningu nádorů prsu, některé praktické úvahy o hodnocení screeningu a monitorování, použití rutinních dat pro monitorování a hodnocení změn na děložním krčku, interpretace účinku screeningu obyvatelstva s použitím rutinních údajů o incidenci a mortalitě, optimální použití Pap testu pro nalezení změn na děložním hrdle, senzitivita a časná předpověď přínosu screeningových programů nádorů prsu, hodnocení programů pro screening kolorektálního karcinomu s přihlédnutím k přirozené historii nemoci, screening neuroblastomu u dětí. Na vzniku knihy se podílelo 25 odborníků převážně z evropských zemí, jeden z Kanady a dva z Taiwanu.

Kniha může sloužit jednak jako úvod do screeningu zhoubných nádorů a monitorovacích metod i jako zdroj poučení o komplikovanějších přístupech založených na modelech. Programy pro screening zhoubných nádorů jsou v současné době rutinně realizovány; dovolují detekovat přítomnost onemocnění ještě před manifestací symptomů a zvyšovat pravděpodobnost úspěšné léč-

by. Trialů screeningu zhoubných nádorů se provádějí s cílem hledat odpověď na otázku, zdali je screening efektivní z hlediska snížení úmrtnosti. Výsledky trialů nemohou být automaticky extrapolovány pro rozhodování o screeningu obyvatelstva, v úvahu se musí vzít epidemiologie, demografie, klinická praxe, náklady aj. Síla (angl. power) screeningových trialů trpí neochotou (angl. non-compliance) některých účastníků podrobit se testům, jež jsou invazivní nebo nepříjemné. Opakem neochoty je tzv. kontaminace - některé osoby vyhledávají testy velmi aktivně. Zdůrazňuje se, že hodnocení screeningových programů se musí vyznačovat důkladností, mimořádnou pozorností k detailům a jasně definovanými protokoly pro všechny etapy procesu. U všech údajů musí být ověřována přesnost a úplnost, jelikož chyby se mohou vyskytnout i na nejnepravděpodobnějších místech. V případě rakoviny děložního krčku je nutné vyvinout metodu rutinní analýzy screeningových programů pro stanovení jejich přínosu, předností i slabostí. O Papově testu bylo prokázáno, že je potenciálně schopný snížit mortalitu žen v důsledku rakoviny děložního krčku; 90 % případů tohoto onemocnění může být zachyceno screeningem prováděným každých pět let. Hodnocení screeningových programů může být podporováno tím, že se vezmou v úvahu charakteristiky patologického procesu; konkrétně senzitivita by mohla být stanovena s přihlédnutím k době setrvávání nemoci v preklinickém stadiu, které je screeningem detekovatelné. Nedoporučuje se provádět screening neuroblastomu u dětí a dokonce se nedoporučují ani trialů pro testování jeho efektivity.

I když sdělení v knize jsou formálně poměrně nesourodá, jsou uspořádána přehledně. Vysvětlování kvantitativních metod je doprovázeno četnými příklady aplikací, citovaná literatura je bohatá. Adresa nakladatelství: Arnold, 338 Euston Road, London NW1 3BH, UK (www.arnoldpublishers.com).

V. H.